

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 17010/2022
21.08.2024. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Марине Милановић, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиоца Trans commerz „GMBH“ из Минхена, чији је законски заступник Стефан Фајст, а чији су пуномоћници Милош Станојевић и Горан Дошен, адвокати из ..., против тужених АА из ..., ББ из ..., чији је пуномоћник Милош Стојановић, адвокат из ..., ВВ из ... из ГГ из ..., чији је пуномоћник Стеван Костић, адвокат из ..., ради дуга, одлучујући о ревизији туженог ББ изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 4418/21 од 19.04.2022. године, у седници већа одржаној дана 21.08.2024. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 4418/21 од 19.04.2022. године у односу на туженог ББ и предмет **ВРАЋА** истом суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 219/2016 од 24.04.2018. године обавезани су тужени ББ, ВВ и ГГ, сви из ... да тужиоцу солидарно исплате износ од 2.126.705,80 УСД долара са домицилном каматом по стопи коју утврђује Централна банка Сједињених Америчких Држава и то на износ од 732.763,00 УСД долара почев од 29.09.1995. године до исплате и на износ од 1.393.942,80 УСД долара почев од 21.01.1996. године до исплате и то тако да сваки тужени има обавезу до висине вредности наслеђене имовине, а по решењу Другог општинског суда у Београду О 2193/04 од 16.07.2004. године, којим је расправљена имовина пок. ДД (став први изреке); одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се тужена АА из ... обавезе да солидарно са осталим туженицима исплати тужиоцу износ од 2.126.705,80 УСД долара са домицилном каматом по стопи коју утврђује Централна банка Сједињених Америчких Држава почев од дана подношења тужбе до исплате (став други изреке); одбијен је тужбени захтев тужиоца у делу захтева за исплату законске затезне камате на досуђени износ од 1.393.942,80 УСД долара почев од 16.07.1992. године до 21.01.1996. године као неоснован (став трећи изреке); обавезани су тужни ГГ, ББ и ВВ сви из ..., да тужиоцу солидарно исплате трошкове парничног поступка у износу од 3.017.180,00 динара са законском затезном каматом од дана када наступе услови за извршење па до исплате (став четврти изреке); обавезан је тужилац да туженој АА исплати трошкове парничног поступка у износу од 289.200,00 динара са законском

затезном каматом од дана када наступе услови за извршење па до исплате (став пети изреке); одбијен је захтев четвртотужене за исплату законске затезне камате на износ трошкова поступка у преосталом делу за период од 24.04.2018. године па до наступања услова за извршење.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 4418/21 од 19.04.2022. године, ставом првим изреке одбијене су као неосноване жалбе тужених ББ и ВВ, као и тужене ГГ и потврђена пресуда Вишег суда у Београду П 219/16 од 24.04.2018. године у ставу првом изреке; ставом другим изреке, обавезани су тужени ББ, ВВ и ГГ да тужиоцу накнаде трошкове другостепеног поступка у износу од 230.000,00 динара; ставом трећим изреке, одбијени су захтеви друготуженог и четвртотужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени ББ је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка учињених пред другостепеним судом и због погрешне примене материјалног права.

Тужилац је дао одговор на ревизију.

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона парничном поступку – ЗПП („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11 ... 18/20), па је утврдио да је ревизија туженог ББ основана.

Према чињеничном стању утврђеном на расправи пред другостепеним судом, тужилац је дана 20.11.1995. године поднео тужбу ради дуга против тужене АА (у односу на коју је претходном пресудом поступак правноснажно окончан), а која је супруга сада пок. ДД, и против тужених ББ, ВВ и ГГ, деце сада пок. ДД. Сада пок. ДД, правни претходник тужених, био је у пословном односу са тужиоцем у дужем временском периоду, јер је био директор – представник или законски заступник више фирми са територије бивше Југославије, као и у иностранству, али је и као пуномоћник тужиоца – физичко лице посредовао у куповини робе у вредности од 14.655.266 УСД, којом је овде тужилац купио робу од фирме „SAS“ из Задра и продао предузећу „AVIA export“ из Москве, сходно уговору који је закључен између истих, дана 31.01.1991. године, а на основу пуномоћја за закључење уговора, које је претходно тужилац дао сада пок. ДД дана 25.01.1991. године. До закључења тог правног посла дошло је уз посебан услов сада пок. ДД да он буде пуномоћник при закључењу уговора између предузећа тужиоца и фирме „AVIA export“ из Москве као и да располаже средствима, а да тужиоцу исплати провизију у висини 5% вредности тог посла, односно у висини од 732.763 УСД, поводом чега је дана 07.02.1991. године закључен споразум, потписан између сада пок. ДД и тужиоца. Сада пок. ДД је након тога, као физичко лице, затражио од тужиоца позајмицу, односно тражио је да тужилац уплати фирми „Waldrich“ из Кобурга износ од 1.393.942,80 УСД, на који начин је тужилац и поступио и платио тражени износ наведеној фирми, а налог за плаћање у корист предузећа из Кобурга дошао је од ДД дана 16.07.1992. године. Од пријема акредитива од 14.655.266 УСД дана 31.01.1991. године па до 29.09.1995. године када је

написан допис пореских пуномоћника тужиоца, није књижена провизија од 732.763 УСД сходно споразуму од 07.02.1991. године код пословне банке тужиоца. Правни претходник тужених није поступио сходно својој обавези коју је преузео наведеним споразумом од 07.02.1991. године и није исплатио тужиоцу провизију од 732.763 УСД, нити му је вратио позајмљени износ од 1.393.942,80 УСД по споразуму од 24.07.1992. године, а преминуо је дана ...1995. године. На основу налаза и мишљења вештака економско-финансијске струке утврђено је да је сада пок. ДД наплатио на име провизије од фирме „AVIA export“ из Москве износ од 2.100.636 УСД што чини 14,33% од укупно наплаћеног износа од 14.655.266 УСД по уговору од 31.01.1991. године, као и да је по налогу правног претходника тужених фирма тужиоца извршила плаћање фирми „Waldrich“ из Кобурга у износу од 1.393.942,80 УСД, као платни налог, али да је то плаћање остало у билансу фирме као плаћени аванс, који се морао вратити, јер је изостао посао којим би се плаћање документовало. Тужени су у целости оспорили постављени тужбени захтев истичући приговор недостатка пасивне легитимације, с обзиром да је дуг чија се исплата тражи настао из уговора закључених између тужиоца и „AVIA export“ из Москве, „Рико рибница“ и „Аутовоз“, које су учеснице у послу производње извоза опреме у ком послу сада пок. ДД није поступио као физичко лице. Поступајући по примедбама из решења Врховног касационог суда Рев 340/2021 од 24.06.2021. године другостепени суд је на расправи пред тим судом извршио увид у од стране тужиоца приложене оригиналне доказе – споразуме закључене између тужиоца и сада пок. ДД од 07.02.1991. године, 24.07.1992. године, у уговор од 31.01.1991. године и таксативно наведене дописе, након чега је исте вратио пуномоћнику тужиоца уз констатацију да су приложене фотокопију верне тим оригиналима.

На основу тако утврђеног чињеничног стања Апелациони суд у Београду је закључио да је сада пок. ДД – правни претходник тужених, поступајући као пуномоћник тужиоца у правном послу који се односи на посредовање у продаји алатних машина, односно посредовањем у закључењу тог правног посла као физичко лице остварио зараду од које је био у обавези, а према постигнутом споразуму од 07.02.1991. године са тужиоцем, да одређени проценат (5%) исплати тужиоцу, што није учинио, па је тужиочев тужбени захтев за исплату износа од 732.763 УСД са припадајућом каматом од 29.09.1995. године основан у смислу члана 210. ЗОО; основан је и део тужбеног захтева тужиоца за исплату износа од 1.393.942,80 УСД са припадајућом каматом од 21.01.1996. године на име усменог уговора о зајму, који је тужилац дао туженом као физичком лицу, који он тужиоцу није вратио (бескаматни зајам), јер је у питању неформални уговор о зајму сходно члану 557. и 562. ЗОО. Поступајући по примедбама ревизијског суда по решењу Рев 340/2021 од 24.06.2021. године, Апелациони суд у Београду је на расправи пред тим судом извршио увид у оригинале уговора од 31.01.1991. године, споразума од 07.02.1991. године, споразума од 24.07.1992. године, дописа од 27.11.1991. године, дописа – новчане дознаке штедионице Града Кицбила од 10.07.1996. године и утврдио да су фотокопије здружене списима предмета верне оригиналу, након чега је оригинале вратио пуномоћнику тужиоца, а тужени су оспорили аутентичност и веродостојност тих доказа наводећи да се на истима не налази потпис сада пок. ДД, па су предложили извођење доказа графолошким вештачењем, који предлог је другостепени суд одбио, налазећи да су

тужени преклудирани у том праву, након чега је одлучио као у изреци побијане пресуде, применом члана 224. став 1. Закона о наслеђивању – да тужени као санаследници одговарају за дугове оставиоца до висине вредности свог наследног дела, без обзира на то да ли је извршена деоба наследства, са којих разлога су солидарно одговорни за дугове оставиоца, што подразумева право тужиоца да се у целости наплати од било кога од њих.

Основано се ревизијом туженог ББ оспорава побијана пресуда указивањем да је другостепени суд начинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. јер није применио одредбу члана 314. и 385. ЗПП, што је било од утицаја на доношење законите и правилне одлуке, као и да је због погрешне примене материјалног права чињенично стање остало непотпуно утврђено, због чега нема услова за преиначење побијане пресуде од стране ревизијског суда.

По оцени Врховног суда, другостепени суд није утврдио ваљаност правног основа на коме тужилац заснива свој тужбени захтев.

Тужилац своје потраживање у износу од 732.763 УСД долара заснива на Споразуму од 07.02.1991. године сачињеном између тужиоца и сада пок. ДД (посредника). У споразуму је наведено: да „тужилац закључује уговор бр. 76-051/14205 од 31.01.1991. године са предузећем „AVIA export“ из Москве у вредности од 14.655,266 америчких долара; предузеће „SAS“ из Задра (произвођач алатних машина) ангажује извозника (предузеће „Commerce PO“ Љубљана) да машине у куповној вредности од 11.769.644,12 америчких долара извезе преко предузећа тужиоца „Trans commerz Handels - GMBH“ купцу „AVIA export“ из Москве; предузеће „Trans-commerz Handels - GMBH“ добија за извршење овог посла провизију у висини од 5% вредности уговора предузећа „AVIA export“ укупно 732.763 америчких долара; та провизија ће се накнадити на жиро рачун предузећа „Trans-commerz Handels - „GMBH“ Минхен након исплате свих плаћања“, све са потписом сада пок. ДД и потписом Стефана Фајста и печатом фирме „Trans-commerz Handels - GMBH“ Минхен. Другостепени суд је закључио да је тужилац посредовањем у закључењу тог посла као физичко лице остварио зараду од које је био у обавези по наведеном споразуму да 5% од добијене провизије исплати тужиоцу, што није учинио, па је за тај износ (732.763 УСД) тужбени захтев тужиоца основан у смислу члана 210. ЗОО односно 224. став 1. Закона о наслеђивању. Наведени закључак и правни став другостепеног суда Врховни суд не прихвата.

Уговор о посредовању дефинисан је одредбом члана 813. Закона о облигационим односима, којим је прописано да се уговором о посредовању обавезује посредник да настоји наћи и довести у везу са налогодавцем лице које би са њим преговарало о закључењу одређеног уговора, а налогодавац се обавезује да му исплати одређену накнаду ако тај уговор буде закључен. Дакле, уговор о посредовању је уговор о трговинским услугама у привредном промету. Наведеном одредбом члана 813. ЗОО, а ни другим одредбама тог Закона није прописана писана форма уговора о посредовању, али у конкретном случају она би била неопходна обзиром да се ради о привредним друштвима која послују и извршавају обавезе преко рачуна. Закон о облигационим односима

изричито не прописује ни да се посредовањем могу бавити само правна лица која испуњавају одређене услове, али другостепени суд није ценио да ли је по тада важећим правним прописима физичким лицима (а самим тим и сада пок. ДД) било дозвољено бављење пословима посредовања у привредном промету робе са иностранством или не, јер ако није уговор о посредовању закључен између правног лица – тужиоца и физичког лица – ДД био би апсолутно ништав (члан 103. и члан 104. став 2. ЗОО), па је питање да ли би ни ништав правни посао могао бити ваљан правни основ за тражену исплату. Дакле, другостепени суд није дао разлоге за правну квалификацију пословног односа као уговора о посредовању између тужиоца и сада пок. ДД, те да ли је уопште реч о уговору о посредовању, нити се позвао и ценио релевантне одредбе материјалног права из којих се може закључити да је физичко лице уопште могло да буде посредник, и да обавља тај правни посао са иностранством, који је закључен између два правна лица. Другостепени суд није утврдио ни по ком основу је сада пок. ДД уплаћена провизија – наплаћен акредитив у износу утврђеном вештачењем у износу од 2.100.636 УСД што чини 14,33% од укупно уговорене вредности посла од 14.655.266 УСД, те да ли је за такву уплату било потребно посебно писано пуномоћје сада пок. ДД, које тужилац није доставио суду, а вештак се није бавио правним питањем да ли је сада пок. ДД имао правни основ да прими новац по наплаћеном акредитиву.

Врховни суд за сада не прихвата ни правни став другостепеног суда да су тужени ББ, ВВ и ГГ, као правни следбеници сада пок. ДД, сходно члану 224. став 1. Закона о наслеђивању, у обавези да тужиоцу као зајмодавцу по усменом уговору о зајму исплате износ од 1.399.942,80 УСД, који износ правни претходник тужених као зајмопримац – физичко лице није вратио тужиоцу, а реч је о неформалном уговору за који није прописано одређена форма у смислу члана 557. и 562. ЗОО, а све по споразуму од 24.07.1992. године.

Ово са разлога што је тужилац правно лице које послује и извршава одређене обавезе преко рачуна, а другостепени суд није утврдио ни ценио да ли је тужилац као правно лице могао лично са сада пок. ДД као физичким лицем да закључи усмени уговор о зајму, све код чињенице да је и вештачењем утврђено да плаћање у износу од 1.393.492,80 УСД које је тужилац извршио фирми „Waldrich“ из Кобурга као платни налог (по налогу сада пок. ДД) је остало у билансу фирме – тужиоца као плаћени аванс који се морао вратити јер је изостао правни посао којим би се плаћање документовало. Другостепени суд се позива на Споразум од 24.07.1992. године који је закључен између тужиоца и сада пок. ДД и закључује да је и у том случају сада пок. ДД поступао као физичко лице и да је постигнут договор да ДД тужиоцу плати износ од 1.392.170 УСД додатно са каматом, иако је у Споразуму наведено да се исти закључује између тужиоца и ДД – директора представништва у Београду „Rico“, да је предузеће „Trans-commerz Handels“ ДОО дозначило износ од 1.392.170 УСД дана 20.07.1992. године предузећу „Waldrich“ Кобург, а налогодавац је директор ДД, те да испод потписа ДД на споразуму стоји печат предузећа „Rico – Ribniška Kovinska industrija 61310“ Рибница Словенија, са једне стране, а са друге потпис и печат тужиоца – правног лица.

Због наведеног остало је неутврђено да ли је тужилац са сада пок. ДД, као физичким лицем, закључио усмени уговор о зајму, како је то утврдио другостепени суд, те да ли је тужилац као правно лице могао да закључи усмени уговор о зајму са физичким лицем, да ли је новац дао лично сада покојном ДД као физичком лицу или не, или је сада пок. ДД то учинио као законски заступник и директор предузећа „Rico – Ribniška Kovinska industrija 61310“ Рибница – Словенија.

Од правилног и потпуног утврђења напред наведених чињеница зависи и правилно и законито одлучивање о истакнутом материјално-правном приговору недостатка пасивне легитимације на страни тужених.

Основани су и ревизијски наводи да је другостепени суд у спроведеном поступку начинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 371. став 1. ЗПП у вези са чланом 314. ЗПП.

Наиме, тужени су на расправи пред другостепеним судом одржаној дана 19.04.2022. године, након што је суд извршио увид у приложене оригинале доказа оспорили аутентичност и веродостојност истих и предложили вештачење на околност веродостојности приложених докумената и потписа сада пок. ДД, а то нису могли раније да учине јер су тек на тој расправи таксативно наведени оригинали дати на увид по први пут странкама. Другостепени суд је предлог тужених одбио наводећи да су тужени преклудирани у том свом праву.

Одредбом члана 385. став 1. ЗПП прописано је да ако у члану 383. и 384. овог Закона није другачије прописано, одредба о главној расправи пред првостепеним судом (члан 310. до 335.) као и одредбе члана 67, 70, 202, 336. до 345, члана 352. до 354, члана 356. до 358. и члана 362. овог Закона сходно се примењују и на расправу и на поступак пред другостепеним судом.

Одредбом члана 314. став 1. прописано је да странке могу, у поднесцима или на каснијим рочиштима, све до закључења главне расправе да износе нове чињенице и предлажу нове доказе, само ако учине вероватним да без своје кривице нису могле да их изнесу, односно предложе на припремном рочишту односно на првом рочишту за главну расправу ако припремно рочиште није одржано.

С обзиром на чињеницу да је првостепени суд на главној расправи одржаној дана 07.06.2007. године паушално навео да је извршио увид у оригинале писаних доказа и исте вратио тужиоцу (а не зна се који су то докази) и код тврдње тужених да су тек на главној расправи пред другостепеним судом дана 19.04.2022. године достављени оригинали сада појединачно наведених доказа, чију су веродостојност и аутентичност тужени оспорили и предложили графолошко вештачење, то је по оцени ревизијског суда било места примени одредбе члана 314. став 1. у вези члана 385. ЗПП.

Са изнетих разлога другостепена пресуда је морала бити укинута само у односу на ревидента ББ који је изјавио ревизију, јер је исти супарничар са туженом ВВ и туженом ГГ сходно члану 205. и 209. ЗПП.

У поновном поступку другостепени суд ће поступити по изнетим примедбама, отклонити наведену битну повреду одредаба парничног поступка, правилно и потпуно ће утврдити чињенично стање, након чега ће правилном применом материјалног права донети правилну и закониту одлуку, водећи рачуна и о осталим ревизијским наводима.

Укинута је и одлука о трошковима парничног поступка, јер иста зависи од коначног исхода парнице.

Са изнетих разлога Врховни суд је одлучио као у изреци решења применом члана 415. став 1. и члана 416. став 3. Закона парничном поступку.

**Председник већа-судија,
Марина Милановић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**